

Кисельов Андрій Олександрович
старший викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності
та спеціальної техніки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ТАКТИКА СПІЛКУВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ З ОСОБАМИ ПІД ЧАС ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ

Спілкування – це складний багатоплановий процес встановлення і розвитку контактів між людьми, що породжується потребами у спільній діяльності і включає обмін інформацією, сприймання й розуміння іншої людини, вироблення єдиної стратегії взаємодії; взаємодія суб'єктів спрямована на зміни у стані, поведінці та особистісно-сміслових особливостях партнера. Також це процес взаємної активності: інформація не тільки передається, а й формується, уточнюється, розвивається, при цьому передбачається, що у відповідь на послану інформацію буде одержано нову. По-друге, партнери впливають один на одного з тією чи іншою метою, виникають певні стосунки. По-третє, обмін інформацією можливий лише за умови, що суб'єкти розуміють один одного, тобто однаково сприймають значення слів, що промовляються [1, с. 131–132].

Особливість спілкування – у його нерозривному зв'язку з діяльністю. Діяльність є основним середовищем і необхідною умовою виникнення й розвитку контактів між людьми, передавання необхідної інформації, взаєморозуміння та узгодження дій. Змістовний бік спілкування завжди становить інформація, зумовлена потребами взаємодії людей [2, с. 102].

Одержання такої інформації працівниками підрозділів кримінальної поліції від представників різних верств населення має місце під час протидії злочинам.

Успішність діяльності оперативних підрозділів у даному напрямку залежить від тактично та технічно правильного спілкування з особами.

Метою доповіді є визначення тактичних правил спілкування працівників кримінальної поліції Національної поліції України з особами під час протидії злочинам.

Тактика спілкування представляє собою реалізацію в конкретній ситуації комунікативної стратегії на основі володіння техніками і знаннями правил спілкування. Технікою спілкування є сукупність конкретних комунікативних вмінь: говорити та слухати [3, с. 416–417].

Комунікативна взаємодія людей відбувається переважно у вербальній (словесній) формі – у процесі мовного спілкування. Його особливість полягає в тому, що воно за формою і за змістом спрямоване на іншу людину, включене в комунікативний процес, є фактом комунікації.

Актом вербальної комунікації є діалог, що складається з промовляння та слухання.

У діалозі нас частіше цікавить те, чи зрозумів нас інший, ніж те, чи зрозуміли ми його. Це деформує процес спілкування. Найкращий метод уникнути цього – нерелективне слухання. Сутність його полягає у невтручанні в мову співрозмовника (умовно-пасивне слухання).

Такі нейтральні слова, як «так», «розумію», «це цікаво» сприяють підтримці розмови, знімають напруження.

Інший метод – рефлексивне слухання. Він полягає в налагодженні зворотного зв'язку зі співрозмовником для того, щоб проконтролювати точність сприймання інформації.

Рефлексивне слухання необхідне для ефективного спілкування у зв'язку з багатозначністю більшості слів. Це свідчить про потребу в умінні слухати рефлексивно, тобто з'ясувати реальний зміст бесіди [4, с. 473–475].

Бесіда – метод отримання інформації на основі вербальної (словесної) комунікації.

Використання працівниками кримінальної поліції методу бесіди може дати гарні результати за таких умов:

- чітке визначення працівником кримінальної поліції мети бесіди;
- чітке планування системи запитань;
- система запитань має відповідати віковим та індивідуальним особливостям осіб, з якими проводять бесіду, бути динамічною, тобто зміст наступного запитання має залежати від змісту відповіді на попереднє тощо;
- бесіда має бути невимушеною і доброзичливою;
- працівник кримінальної поліції повинен уміти:
 - а) ставити особі прямі й опосередковані запитання;
 - б) приймати точку зору особи;

- в) враховувати її вік і досвід;
- г) виявляти до неї такт [5, с. 265].

Працівникам кримінальної поліції під час спілкування з особами варто пам'ятати, що велике значення має не тільки те, що вони будуть говорити, але і як.

Отже, дотримання працівниками кримінальної поліції вказаної тактики спілкування з особами не тільки значно знизить конфліктність вказаного спілкування, але й підвищить ефективність протидії злочинам.

1. Юридична психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. і фак. / В.Г. Андросюк, Л.І. Казміренко, Я.Ю. Кондратьєв та ін.; за заг. ред. Я.Ю. Кондратьєва. Київ: Ін Юре, КОО, 1999. 352 с.
2. Максименко С.Д., Соловйенко В.О. Загальна психологія: навч. посіб. 2-ге вид., стереотип. Київ: МАУП, 2001. 256 с.
3. Столяренко Л.Д. Основы психологии. 3-е изд., перераб. и доп. Серия «Учебники, учебные пособия». Ростов-на-Дону: Феникс, 1999. 672 с.
4. Психологія: підручник / Ю.Л. Трофімов, В.В. Рибалка, П.А. Гончарук та ін.; за ред. Ю.Л. Трофімова. 3-ге вид., стереотип. Київ: Либідь, 2001. 560 с.
5. Бочелюк В.Й., Денисова Т.А. Кримінально-виконавча психологія: підручник. Київ: Істина, 2008. 328 с.

Кисельов Ілля Олександрович
викладач кафедри
кримінального права та кримінології
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ ОСТАННІХ РОКІВ

Дослідження злочинності нерозривно пов'язане із аналізом її показників. Незважаючи на постійну критику на недостовірність тієї чи іншої інформації стосовно зареєстрованих та вчинюваних злочинів в Україні, наразі немає інших альтернатив для огляду злочинності в цілому. Огляд та аналіз показників злочинності дозволяє в цілому дійти висновків про її тенденції та сучасний стан.

Останні роки в Україні характеризуються активними змінами, наявністю достатньо гострих соціальних протиріч та політичних конфліктів. Не вносять позитиву і триваючі бойові дії на сході держави. Зрозуміло, що ці фактори певною мірою впливають на злочинність, її стан, структуру та характер. Достатньо складно уявити ефективну діяльність із запобігання злочинності державою, без урахування загальних тенденцій та змін, у її показниках.

Як відомо, показники злочинності розглядають з розподілом на кількісні та якісні. Застосування такої практики є поширеним у кримінологічній літературі та дозволяє комплексно охарактеризувати злочинність. В той же час найбільш точну та повну картину можна побачити лише у разі аналізу всіх показників злочинності, а не окремих даних.

Практика свідчить, що це, на жаль, не завжди враховується представниками ЗМІ та громадськості, які переважним чином орієнтуються на абсолютні показники злочинності, перераховуючи та наводячи лише цифри. В той же час інформація про характер та структуру злочинності залишається не розробленою.

Серед усіх показників злочинності протягом останніх п'яти років найбільшу актуальність мають саме якісні показники. Вони дозволяють зрозуміти «суть» того, що відбувається, побачити більш менш об'єктивні тенденції розвитку злочинності, а на основі цієї інформації розробити та впровадити заходи її запобігання.

Для одержання інформації про особливості характеру злочинності в Україні протягом останніх п'яти років нами було вивчено статистичні показники щорічних звітів Генеральної прокуратури України (Єдиний звіт про кримінальні правопорушення) з 2014 по 2018 роки.

Перш за все, необхідно зауважити, що протягом розглянутих років спостерігається зміна кількості вчинюваних на території України злочинів у цілому. Так, якщо за 2014 рік було зареєстровано 529139 злочинів, то у 2015 – 565182, у 2016 – 592604, у 2017 – 523911, у 2018 – 487133 (за даними ГПУ). Огляд наведених даних в абсолютних числах вказує на те, що протягом вказаного періоду спостерігаються тенденції щодо зменшення загальної кількості вчинюваних на території України злочинів.

Виносячи висновки щодо «зменшення», необхідно враховувати низку специфічних факторів, зокрема проведення Антитерористичної операції, тимчасова втрата контролю над пев-